

de Nederlandse Project Gutenberg Reader

Oktober 2008

Samengesteld en van commentaar voorzien door
Branko Collin.

De Creative Commons Naamsvermelding-Gelijk delen 3.0 Nederland Licentie is van toepassing op dit werk. Ga naar <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/nl/> of stuur een brief naar Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, VS om deze licentie te bekijken.

De literaire teksten en afbeeldingen in dit boekje zijn, tenzij anders vermeld, auteursrechtenvrij.

Voor de bepaling van de publicatiedata heb ik gebruik gemaakt van de door Project Gutenberg vermeldde *release dates*.

Voor vragen over deze reader, neem contact op met Branko Collin via e-mail: collin@xs4all.nl.

Inleiding

Dit boekje bevat fragmenten uit Nederlandstalige Project Gutenberg-boeken die tussen 1 augustus 2008 en 11 september 2008 zijn gepubliceerd.

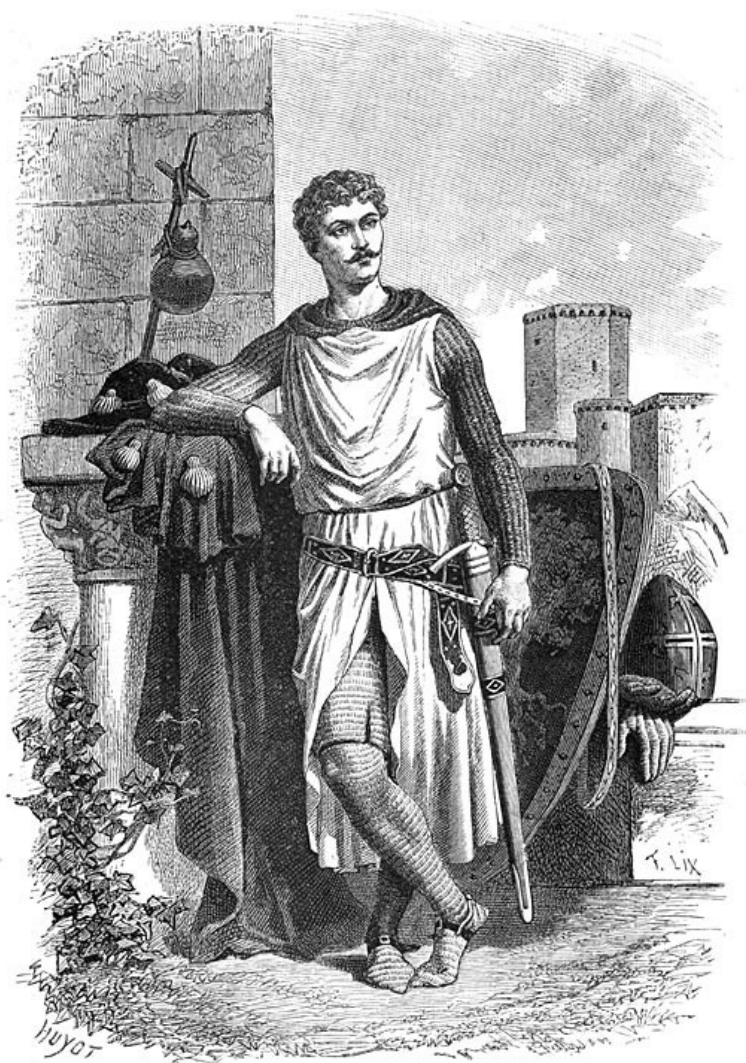
Project Gutenberg is een bibliotheek van elektronische teksten. Doel van het project is zo veel mogelijk werken voor zo lang mogelijke tijd aan zo veel mogelijk mensen ter beschikking te stellen. Het project geeft daartoe met name elektronische boeken uit waar geen auteursrechten meer op rusten. Vrijwilligers zijn altijd welkom: www.gutenberg.org.

Op dit adres vindt u ook de boeken van Project Gutenberg. Om een elektronische tekst te downloaden, gebruikt u de zoekmachine op de website om naar titels of etext-nummers van werken te zoeken. Eventueel kunt u ook rechtstreeks naar een *ebook* gaan door in de adresbalk van uw webbrowser het volgende adres in te voeren:

<http://www.gutenberg.org/etext/nnnnn>

waarbij u *nnnnn* vervangt door het juiste etext-nummer.

Veel Project Gutenberg-teksten zijn in handige elektronische formaten beschikbaar via websites van derden, zoals die van Manybooks.net. Ook kunt u sommige werken van het project in gedrukte vorm kopen via onder andere Lulu.com. Omdat de meeste werken van Project Gutenberg auteursrechtenvrij zijn, mag u ermee doen wat u wilt. Houdt er echter rekening mee dat Project Gutenberg een Amerikaanse uitgever is; boeken die door het project worden uitgegeven, zijn in Nederland niet per se rechtenvrij.

Ivanhoe.

Gouden Daden

Gouden Daden is een serie historische verhalen van de hand van de schrijver van Dik Trom. Onder andere de daden van Jan van Schaffelaar, Mathieu Martinel en Maria de Sombreuil worden besproken. En ook die van het leger der Spartanen onder koning Leonidas...

Maar nòg was de gelegenheid tot een terugtocht niet afgesneden. Nog was hij in de gelegenheid, het gros van zijn leger te redden, maar dan moest hij zich haasten. Hij gaf dan ook onmiddellijk bevel tot den terugtocht. Maar om te verhoeden, dat de krijgers door de vijanden zouden worden ingehaald en gedood, beval hij zijne dappere Spartanen te blijven. Hij was besloten, den pas zoo lang mogelijk te verdedigen, om het gros van zijn leger gelegenheid te geven, zich in veiligheid te stellen.

De uitslag kon niet twijfelachtig zijn: hij en zijne trouwe Spartanen zouden sterven, maar 't zou een schoone dood zijn.

Zijn bevel om af te trekken werd uitgevoerd,—doch niet door allen. Demophilus, de aanvoerder der dappere Thespiërs, verklaarde, onder levendige toejuiching van zijn landgenooten, dat hij bij den koning wilde blijven en met hem sterven, omdat zijn vaderland toch verloren was, als de Perzen den pas binnenrukten. Ook zijne krijgers bleven, zoodat Leonidas met ruim 1200 hopliten den laatsten strijd zou strijden. Het overige leger, nog slechts uit 3000 man bestaande, trok terug, om zoo mogelijk het leven te redden.

De krijgers, die achterbleven, tooiden zich met kransen van bloemen en bladen, alsof zij gereed stonden om feest te vieren ter eere van een of andere godheid.

Leonidas besloot den aanval van de vijanden niet af te wachten. Hij plaatste zich aan de spits van zijn dappere schare en drong den pas binnen, de Perzen tegemoet. Nu ontstond er een vreeselijk gevecht. De Spartanen wisten van geen wijken. Zij zochten slechts een eervollen krijgsmansdood op het veld van eer. Zij wedijverden onderling in onverschrokken dapperheid en in verachting van elk doodsgevaar.

Leonidas, de dappere, viel al spoedig doodelijk gewond ter aarde, waar hij weldra stierf. Zijn val vuurde de woede der Grieken nog aan, en er ontstond een vreeselijk gevecht om het bezit van zijn lijk. De lansen vlogen aan splinters, de zwaarden flikkerden in het heldere zonnelicht. De aanval der Grieken was zoo hevig, dat de Perzen tot viermaal toe tot wijken werden gedwongen.

Toen drongen de Perzen, die den omweg over het smalle bergpad hadden volbracht, den pas van de andere zijde binnen, en werden de Grieken dus van twee kanten aangevallen. En de dapperen konden zich niet meer verdedigen, want niemand hunner bezat meer eene lans, velen geen zwaard, anderen slechts een gedeelte daarvan.

Meer en meer versmolt de kleine schare. De laatst overgeblevenen verzamelden zich op eene kleine hoogte en wachtten daar rustig de komst der vijanden af. Tot op den laatsten man werden zij neergehouwen.

Zoo stierf de dappere Leonidas met zijne getrouwe Spartanen den heldendood, zich opofferende om 3000 spitsbroeders het leven te redden. De Perzen telden niet minder dan 20000 dooden.

Uit: Gouden Daden, C. Joh. Kieviet, [etext 26127](#).

Cesar Cascabel

Vader Cascabel, rondreizend "sterke man", gaat een geldkist kopen om zijn fortuin in te bewaren.

—Eenige millioenen zegt gij? Dan zal ik later wel eens terugkomen als ik die heb. Wat ik zoek is een kleine stevige kist, die ik onder mijn arm nemen en achter in mijn wagen zetten kan als wij op reis zijn.

—Die heb ik ook voor u, mijnheer Cascabel.

De fabrikant haalde eene geldkist met een veiligheidsslot voor den dag. Het gewicht er van was niet meer dan een pond of twintig. Van binnen was de kist in laden en loketten verdeeld, evenals de kasten waar geld en geldswaardig papier in de banken in bewaard wordt.

—Bovendien is zij tegen het vuur bestand, waar wij bij den verkoop voor instaan, voegde Morlan er bij.

—Uitstekend, uitstekend! hernam Cascabel. Indien gij ook voor de deugdelijkheid van het slot instaat, wil ik die kist wel hebben.

—Het is een slot met geheime sluiting, hernam de koopman, Het bestaat uit vier letters, waarvan uit vier alfabetten een woord gekozen kan worden, zoodat er bijna vier maal honderd duizend samenvoegingen te bedenken zijn. In den tijd dien een dief noodig zou hebben om het woord te vinden, zou hij een miljoen keeren in de gevangenis gezet kunnen worden.

—Een miljoen keeren, zegt gij, mijnheer Morlan? Dat is waarlijk verbazend! Maar wat is de prijs er van? Gij begrijpt dat een geldkist te duur betaald zou zijn wanneer zij meer kostte dan hetgeen iemand er in te bergen heeft.

—Volkomen juist, mijnheer Cascabel. Ik vraag er dan ook niet meer dan zes en een halven dollar voor.

—Zes en een halven dollar? hernam Cascabel. Dat staat mij maar half aan, die zes en een halve dollar. Komaan mijnheer Morlan, om zaken te doen moet men wat toegeven. Zullen wij voor vijf dollars den koop sluiten?

—Nu dan, omdat gij het zijt, mijnheer Cascabel.

Met eenen handslag werd de koop bezegeld. Toen vroeg de fabrikant of hij de kist naar de rollende woning van den kunstenmaker wilde laten brengen, aangezien het niet te pas kwam dat de eigenaar zelf er mede onder den arm liep.

—Hoe heb ik het nu met u, mijnheer Morlan? Een man als ik, die met gewichten van veertig pond speelt alsof het noten waren!

—Word maar niet boos. Onder ons gezegd en gebleven, hoeveel wegen eigenlijk uwe gewichten van veertig pond?

—Precies vijftien pond, maar vertel het aan niemand anders! antwoordde Cascabel.

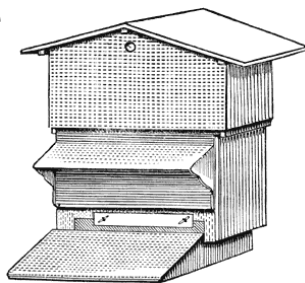
Lachende en als een paar goede vrienden namen de fabrikant en de kunstenmaker van elkander afscheid.

Uit: Cesar Cascabel, Jules Verne, etexten [26143](#) en [26395](#).

De honig en zijn gebruik

Vervalsching.—Evenals vele andere eetwaren, wordt de honig op allerlei wijzen vervalscht. Zekere oneerlijke handelaars voegen bij hunnen honig eene hoeveelheid water, die wel eens 33% bedraagt. Anderen mengen hem met meel, ameldonksuiker, saccharose of rietsuiker, melasse, gelatine, dextrine, en zelfs met zware minerale stoffen. Tevens wordt er bij middel van glucose veel valsche honig verveerdigd. Om aan dat voortbrengsel eenen goeden geur te geven, mengt men er een weinig echten honig bij.

Men duidt allerlei middelen aan om de vervalsching des honigs vast te stellen. Het beste ware hem door eenen scheikundige te laten ontleden, doch dit middel zou over het algemeen te kostelijk zijn. Wij duiden daarom eenige eenvoudige doenwijzen aan, waardoor men in de meeste gevallen de vervalsching kan waarnemen. Vooreerst weet men, dat een liter zuivere honig ten naaste bij 1 400 grammen weegt, terwijl het gewicht van eenen liter water maar 1 000 grammen bedraagt. Wanneer derhalve de honig zijn gewoon gewicht niet heeft, is dit een teeken, dat hij te veel water bevat. Om te weten of de honig met glucose gemengd is, neme men eene tas thee, waarin men eenen lepel honig doet; als deze laatste zuiver is, zal de thee zijne natuurlijke kleur behouden, doch is de honig met glucose vervalscht, dan wordt de thee donkerder.

Het korrelen of kristalliseeren van den honig is over het algemeen een teeken, dat hij zuiver is. Wanneer de honig met vreemde stoffen gemengd is, dan kan men, in

de meeste gevallen, deze waarnemen door er een weinig water bij te voegen. Is de honig b. v. met bloem gemengd, dan zinkt deze op den bodem.

Overigens, wanneer men gewoon is zuiveren honig te nemen, dan zal men seffens den vervalschten van den goeden onderscheiden.

In alle geval, de koopers moeten zich van den goedkoop en vooral van den vreemden honig wachten, want hij is doorgaans vervalscht.

Uit: De honig en zijn gebruik, W.-F. Rondou, [etext 26443](#).

Betuwsche Novellen

Stil—het begint aandoenlijk: 't Is negen uur in den avond. Gerrit zit met z'n Griet en z'n zeun Gijs bij 't vuur, en zeggen met hun drieën—niets.

Griet veegt met haar voorschoot een traan weg.

"Moar bi'j dan nou gek?" zegt Gerrit: "Zit j'aweer te grienen? 't is dan krek of we de wereld uutgoan."

"De wereld neen, de wereld niet," zucht Griet, "moar 't darp toch: en dan de lokkemetief—de lokkemetief! Meister zei lest nog dat ze zoo kolderig woaren, en tegenswoordig toezoers en altied uit den weg sprongen. Ik kan d'r van iesden."

"Meister is 'en gek en gij bint zoo wies as de rest," hernam Gerrit: "Loaten ze oe niks verdinksen."

"En de kranten," hernam Griet, "of 't doar niet in steet; 't is 'en ding! 'en mins is toch 'en mins!"

"Nou, m'n goeje ouwe Griet," zei Gerrit, "loawwe ons nou niet veralteresieren; 't is bepoald en we kunnen nou niet meer 't huus blieven. Domenei he'k 't gezeid, de meister óók; op 't kastêl he'n ze m'allemaal 'en goeje ries gewunst, dus, lig nou niet te lamentieren. Moak de wrungel maar verdig, went véur vieren mowwe al vort."

Griet keek niet zeer vroolijk: dat woordje "ouwe" had haar maar half bevallen:—vier en vieftig, op 't best van 't lêven!—En dan die lokkemetief, en allerhande verzuukingen op de Amsterdamse karmis! Gijs most ook al mee; en wat zouwen de wammissen en de boksen en de nije leerzen d'r vertrampenierd uutzien as ze weer thuus kwiemen, as.... ze weer 't huus kwiemen! Die lokkemetief! die lokkemetief! die lokkemetief!!!

Uit: Betuwsche Novellen, De reis van Gerrit Meeuwsen en zien zeun noar de Amsterdamse karmis, J.J. Cremer, [etext 26483](#).

De vreemde plant

Herman Robbers was de broer van Jac. Robbers, wiens uitgeverij Elsevier uitgroeide tot een van de grootste en machtigste ter wereld. Alle werken van broer Herman keerden dit jaar tot het publiek domein terug.

Ze was twee jaar getrouwd toen ze zich zwanger voelde. Ze schrok, ze wilde 't niet voelen, 't niet geloven. Moest nu ook nog 'n ander mens door haar leven dit treurige leven?

Het kind werd geboren, 't was 'n jongen. Zij had veel pijn geleden en daar had ze hem dadelijk lief om, haar zoon. Met innige, medelijdende liefde koesterde zij het kind. Als zij 't in haar armen droeg had ze 'n gevoel als moest zij, zij alleen, dat kind beschermen tegen 'n hele vijandige wereld.

Uit: De Vreemde Plant, Herman Robbers, [etext 26554](#).

Ivanhoe

De Zwarte Ridder heeft een geheimzinnige kluizenaar in het bos ontdekt, en meet zich nu in woorden met hem.

“Eerwaarde heer,” zei de vreemdeling, na den eersten beker geledigd te hebben, “het verwondert mij ten hoogste, dat een man, die zulke kracht en spieren bezit als gij, en die daarenboven zulk een vriend van goede sier schijnt, er behagen in schept, zich in deze wildernis af te zonderen. Volgens mijn oordeel, zijt gij geschikter een kasteel of een sterkte te helpen bezetten,—van het vette des lands te eten en te drinken, dan om hier van groenten en water, of zelfs van de liefdadigheid des boschwachters te leven. In uwe plaats, zou ik mij ten minste zoowel tijdverdrijf als overvloed verschaffen met des Konings wild. In deze bosschen zijn vele schoone herten; en eene enkele ree, ten gebruike van St. Dunstans volgeling, zou niet gemist worden.”

“Mijnheer de ridder,” hernam de geestelijke, “dit zijn gevaarlijke woorden en ik bid u, onthoud u er van. Ik ben een heremiet, een getrouwe dienaar van den Koning en van de wetten, en indien ik mijns Vorsten wild roofde, zou ik zeker in de gevangenis komen, en, als mijn geestelijk gewaad mij niet redde, zou ik zelfs in gevaar verkeereren van opgehangen te worden.”

“En toch, zou ik, in uwe plaats,” zei de ridder, “eene wandeling in het maanlicht doen, als de houtvesters en boschwachters warm te bed liggen; en terwijl ik mijn gebeden prevelde,—zou ik een pijl tusschen de kudden wild laten vliegen, die op de open plaatsen weiden.—Zeg mij de waarheid, heilige man, hebt gij dit genoeg nooit gesmaakt?”

“Vriend ridder,” antwoordde de heremiet, “gij hebt

alles van mijne huishouding gezien, wat u kan aangaan, en zelfs iets meer dan een man verdient te zien, die zich met geweld opgedrongen heeft. Geloof mij, het is beter, het goede te genieten, dat God u zendt, dan met onbeschaamde nieuwsgierigheid te vragen, vanwaar het komt. Vul uw beker, en wees welkom; en noodzaak mij niet, bid ik u, door verdere onbeschaamde vragen, om u te toonen, dat het u moeilijk zou gevallen zijn hier een verblijf te vinden, als ik mij er ernstig tegen had willen verzetten.”

“Op mijn woord,” zei de ridder, “gij maakt mij nieuwsgieriger dan ooit! Gij zijt de geheimzinnigste kluizenaar, dien ik ooit ontmoette; en ik moet u nader leeren kennen, eer wij scheiden. Wat uw bedreigingen aangaat, heilige man, verneem, dat gij met iemand spreekt, die er zijn beroep van maakt, het gevaar te zoeken, overal waar het te vinden is.”

“Mijnheer de Luiaard, ik drink u toe,” zei de heremiet, “met veel eerbied voor uw dapperheid, maar met bedroefd weinig achting voor uwe bescheidenheid. Als gij het met gelijke wapenen tegen mij opnemen wilt, zal ik u in alle vriendschap en broederlijke liefde een zoo voldoende boete opleggen, en zoo volkomen absolutie geven, dat gij in de eerste twaalf maanden niet weder zult bezondigen aan overdreven nieuwsgierigheid.”

De ridder deed hem bescheid, en verzocht hem te zeggen, welk wapen hij verkoos te gebruiken.

“Er zijn er geene,” hernam de heremiet, “van Delila’s schaar en Jaëls tienduims spijker, tot aan Goliath’s slagzwaard toe, waarmede ik niet tegen u bestand ben; — maar dewijl gij mij de keus laat, wat dunkt u, vriend, van dit speelgoed?”

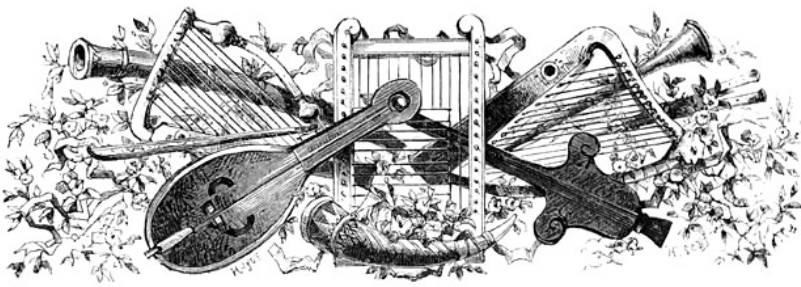
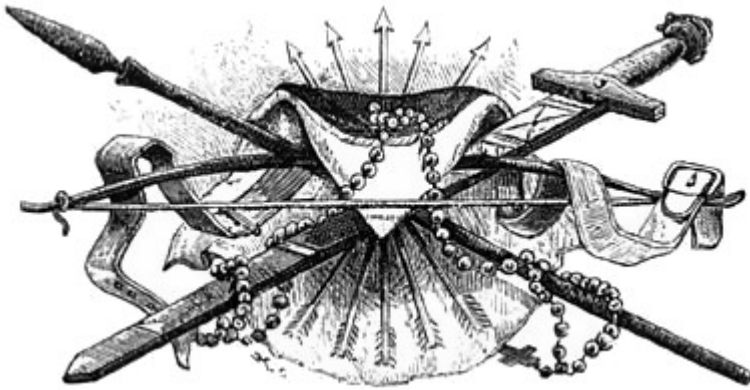
Dit zeggende, opende hij een ander hok, en nam er twee zwaarden en twee schilden uit, van de soort, die

toen bij de landlieden in gebruik waren. De ridder, die zijne bewegingen bespiedde, bespeurde, dat deze tweede bergplaats voorzien was van twee of drie goede bogen, een handboog, een bundel lange pijlen voor de eersten, en een half dozijn bundels kleinere pijlen voor den laatste. Een harp, en andere zaken van zeer wereldsch aanzien, werden insgelijks zichtbaar, toen deze duistere hoek geopend werd.

“Ik beloof u, heilige man,” zei de ridder, “dat ik u geene beleedigende vragen meer zal doen. De inhoud van deze kast is een voldoende antwoord op al mijne vragen; en hier zie ik een wapen,” (zich bukkende om de harp op te nemen), “waarmede ik liever mijn kracht tegen u wil beproeven, dan met zwaard en schild.”

“Ik hoop, heer ridder,” zei de kluizenaar, “dat gij geene gegronde reden hebt gegeven tot uw bijnaam van Luiaard? Ik verzeker u, dat ik u zeer sterk verdenk. Maar gij zijt mijn gast, en tegen wil en dank, wil ik uwe dapperheid niet op de proef stellen. Ga dus zitten, en vul uw beker; laat ons drinken, zingen en vroolijk zijn. Als gij maar een mooi liedje kent, zult gij te Copmanshurst welkom zijn op een stuk pastei, zoo lang ik in de kapel van St. Dunstan dienst doe, dat, indien het God behaagt, zoolang zal zijn, tot ik mijn grijs gewaad met een dekmantel van groene zoden verwissel. Maar komaan, vul den beker; want er zal eenige tijd toe vereischt worden om de harp te stemmen; en niets smeert de keel en scherpt het gehoor zoo goed, als een teug wijn. Wat mij aangaat, ik houd er veel van, om het druivensap tot in de toppen mijner vingers te gevoelen, eer ze de snaren aanraken.”

Uit: Ivanhoe, Walter Scott, [etext 26564](#).

Mei-droom

Toneelstuk.

Spreker: de man.

De nacht ijlt van mijn doove zinnen
En rooft hun wonderlijken waan, —
Het licht daalt door mijn oogen binnen
En doet mijn lippen opengaan.

Zie hoe de teedre weide' ontwaken,
Waar stilte met de stilte speelt, —
Nog lijkt het leven zonder sprake —
Nog lijkt de wereld maar een beeld.

Doch luister —! waar de nevel over
De droomerige struiken vliedt,
Rijst uit het licht-geworden loover
Van ieder twijg een levend lied!

Uit: Mei-droom, C.S. Adama van Scheltema, [etext 26530](#).

Mei-droom II

Toneelstuk.

Spreker: Mei.

Menig stam, die al zucht
En al bladerloos wankelt,
Om wiens kruin nog een vlucht
Groene loovertjes sprankelt.
Die daar blinkende beven
Aan een wuivende loot —
Zoo is het leven — —
— — — — —
Zoo is de dood —!

Uit: Mei-droom, C.S. Adama van Scheltema, [etext 26530](#).

De Nederlandse Project Gutenberg Reader, oktober 2008, versie 11/09/2008.1.

Versie 19/9/2008.1: sommige afbeeldingen verscherpt, inleiding verduidelijkt, met dank aan vrijwilligers van Distributed Proofreaders (<http://www.pgdp.net>).